

З одного боку, внутрішня переміщеність осіб та евакуація із зони бойових дій збільшили попит на проживання в інших регіонах країни та довгострокову оренду готельних номерів. Але ця ситуація є тимчасовою і залежить від обставин. Крім того, готельний бізнес стикається з викликами, пов'язаними із забезпеченням безпеки для свого персоналу та гостей.

Нині стан готельного ринку в Україні залежить від регіону розташування об'єктів гостинності та визначається тим, наскільки віддалені вони від місць активних бойових дій. У найкращому стані наразі знаходиться готельне господарство у західних регіонах країни: Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській та Закарпатській областях. Там готелі працюють у повному обсязі, передумов для закриття чи зупинення їхньої діяльності немає. Значна кількість західних регіонів України намагається використовувати готельне господарство, як один із пріоритетних напрямів розвитку. Готельний бізнес перебуває у тісній взаємодії з функціонуванням регіону, сприяючи його економічному, соціальному та культурному розвитку. Ця взаємодія підвищує конкурентоспроможність регіону, формує позитивний імідж серед туристів та гостей, а також забезпечує створення робочих місць для місцевого населення. Для досягнення позитивних результатів необхідна ефективна співпраця між учасниками готельного бізнесу в регіоні та розробка виваженого плану дій та стратегії готельного бізнесу. Забезпечення додаткових заходів безпеки, робота з охороною і перевірка гостей можуть призвести до додаткових витрат для готелів. У повоєнний період можна буде спостерігати коливання у роботі готельного бізнесу в Україні, залежно від поточної ситуації в різних регіонах країни та динаміки подій.

До прикладу, ринок готельно-ресторанного бізнесу скоротився на 25% у порівнянні з 2022 роком, а в деяких регіонах країни цей показник склав 50%, особливо на територіях з активними бойовими діями, таких як Харківська, Миколаївська, Запорізька та Сумська області. У Київській, Одеській та Дніпропетровській областях спостерігається зниження на 30%. Готельно-ресторанний сектор зазнав найменших втрат у західних регіонах, де в цілому понад 2 тисячі закладів відкрилися з початком війни. Особливо активним був розвиток ресторанного ринку у Львові, де з початку війни відкрилося понад 500 нових закладів.

В умовах повоєнного відновлення важливими елементами стратегії та економічного виживання готельних закладів залишаються системність та гнучкість. Системність має охоплювати розуміння стратегічних цілей, системний контроль, прозорі внутрішні процеси та аналітику. Гнучкість передбачає швидкість у прийнятті креативних та нестандартних рішень. Для підвищення ефективності сфери гостинності можливими стратегічними напрямками є розширення асортименту послуг, залучення інвестицій, орієнтація на сучасні тенденції (наприклад, екологічність), розвиток національних готельних мереж та модернізація наявних готелів. Ці стратегічні заходи сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності сфери гостинності України.

Незважаючи на останні виклики, що виникли в нашій країні, ринок гостинності в Україні має активно сприяти відновленню та зміцненню національної економіки, відновлюючи свою діяльність для сприяння загальній перемозі. У сучасних умовах необхідно провести значні зміни та розширити спектр послуг, зосереджуючись на розвитку. Підприємства гостинності повинні шукати нові стимули та механізми для виживання і розвитку, що дозволять приймати ефективні та перспективні рішення.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ТУРИЗМУ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

В.А. Худавердієва, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

За попередніми оцінками Всесвітньої туристичної організації UNWTO, війна вже спричинила ушкодження культурних туристичних об'єктів на 1,1 мільярда доларів США та історичних туристичних об'єктів на 19,3 мільярда доларів США. В наслідок військового

конфлікту в Україні чи не найбільшої шкоди зазнали нематеріальна культурна спадщина та внутрішні цінності духовного, символічного, емоційного та екзистенційного значення, а також креативні індустрії. Негайна реставрація та реконструкція пошкоджених туристичних об'єктів, а також відродження їх аксіологічного каркасу мають стати першим кроком до відновлення втрачених/знищених активів культурного та соціального життя та відродження їхньої практичної цінності, відчуття приналежності, яке вони створюють, і зв'язку людей з ними. Будь-які зусилля з відновлення повинні закласти основу для сталого, зеленого, стійкого та інклюзивного розвитку України [1-3].

За останніми розрахунками Світового банку, станом на 24 лютого 2023 року загальний прямий збиток, заподіяний сектору туризму та культури, оцінювався в 2,6 мільярда доларів США, а загальні збитки внаслідок військових подій - у 15,2 мільярда доларів США. Прямі збитки включають 1,7 мільярда доларів США в результаті пошкодження історичних міст, будівель і культурних об'єктів; 143 мільйони доларів США в результаті пошкодження рухомих культурних цінностей і колекцій; 150 мільйонів доларів США через пошкодження будівель, майстерень і студій, призначених для культурних і креативних індустрій; і 650 мільйонів доларів США збитків завдано туристичним об'єктам. Збитки включають недоотриманий дохід через порушення діяльності підприємств у сфері туризму, мистецтва, спорту, розваг і відпочинку, а також в сфері захисту цінних активів. Найбільших втрат зазнали індустрії культури та творчості (10,8 млрд доларів США), а також культурні туристичні об'єкти (3,2 млрд доларів США). На відміну від збитків, що територіально напряму пов'язані із місцями військових подій, втрати доходів в галузі туризму значною мірою припадають на м. Київ, яке зазнало приблизно половину від загальних збитків (7,3 мільярда доларів США) в цій галузі. Ще 4,6 мільярда доларів США загальнонаціональних втрат не мають чіткого розподілу між містами та регіонами України та вимагають ретельного аналізу на галузевому і територіальному рівнях з метою повномасштабної оцінки ушкоджень та розробки стратегій подолання наслідків впливу військового конфлікту на розвиток туристичного сектору України [4].

Відновлення туристичної сфери України матиме непросте завдання насамперед щодо вирішення проблем у трьох площинах.

По-перше, це комплекс питань, пов'язаних з організацією безпеки туристів. Блок безпекових питань буде украй важливим для відновлення туристичної сфери України, насамперед для запуску в'їзного туризму. Забезпечення належної безпеки - питання номер один для повернення іноземних туристів в Україну. Швидкість відновлення в'їзного туризму в Україну залежатиме не лише від часу, яке займе відновлення авіасполучення, але насамперед від швидкості подолання негативних стереотипів щодо безпечності перебування туристів в Україні. І тут важливу роль відіграватиме індустрія МІСЕ-туризму. Чому саме вона? Відновлення ділового туризму в Україні розпочнеться не з організації класичних конференцій, чи форумів, а з проведенням великих бізнес-заходів, організаторами яких виступатимуть наші західні партнери.

Друге важливе завдання - це відновлення транспортної інфраструктури та пошкоджених об'єктів туристичного показу (музеїв та історико-культурних пам'яток). Станом на 23 серпня 2023 року ЮНЕСКО офіційно визнала пошкодження 284 об'єктів культурної спадщини України - 120 релігійних об'єктів, 27 музеїв, 104 історико-культурні пам'ятки, що представляють історичну цінність [4].

І третє, можливо, найважливіше завдання - запровадження нової моделі управління туристичною сферою України як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях. У цьому питанні нам буде корисним досвід багатьох європейських країн, де ці управлінські моделі успішно працюють уже не один рік. Стартом початку майбутньої трансформації вітчизняної туристичної сфери у напрямку до європейських моделей розвитку стане прийняття у другому читанні нової редакції Закону України «Про туризм», який очікує на розгляд у Верховній Раді України.

Список використаних джерел:

1. Official website of UNWTO. Available at <https://www.unwto.org>
2. BBVA. 2020. The Five V's of Big Data. Available at <https://www.bbva.com/en/five-vs-big-data/>
3. Global Trends in Travel and Tourism // Euromonitor International. Available at <https://www.euromonitor.com/>
4. Tourism Recovery Tracker. UNWTO. Available at <https://www.unwto.org/unwto-tourism-recovery-tracker>

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ХАРЧОВИХ ВІДХОДІВ В РАМКАХ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Н.В. Гревцева, канд. техн. наук, проф. (*ХНУ імені В.Н. Каразіна, Харків*)

Дослідження глобальних проблем людства та прогнозування його майбутнього призвело до створення концепції сталого розвитку, яка наразі вважається однією з найбільш перспективних ідеологій XXI століття. Ця концепція об'єднує три основні складові нашого життя – економічну, соціальну та екологічну – та має за мету забезпечити збалансований розвиток сучасної цивілізації і нашої планети, які наразі, на жаль, знаходяться під загрозою знищення. Прийняття стратегії, що гармонізує економічні, екологічні та соціальні показники, є дуже важливим і для всього світу, і для України зокрема.

До 17 цілей сталого розвитку входять подолання голоду і раціональне споживання та виробництво харчових продуктів, оскільки висвітлені проблеми соціальної складової сталого розвитку базуються зокрема на таких фактах: 676 мільйонів людей у всьому світі живуть в умовах крайньої бідності, 828 мільйонів людей у 2021 року страждали від голоду. Тому увага людства має бути зосереджена на оптимальному використанні обмежених ресурсів та застосуванні енерго- і матеріалозберігаючих технологій переробки різних видів сировини, включаючи харчову. В цьому ключі дуже важливим завданням є вирішення проблеми харчових відходів – одного з найбільших викликів сьогодення.

Втрати продуктів та відходи є масовою глобальною проблемою. За оцінками Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO), щороку втрачається приблизно 1,3 млрд. т їжі, що становить одну третину всієї харчової продукції, виробленої в світі. За даними Агентства з охорони навколишнього середовища США (EPA), харчові відходи є найбільшим типом відходів, які потрапляють на звалища. Щороку втрачається близько 40–50% коренеплодів, фруктів та овочів, 35% риби та рибних продуктів, 30% зернових, 20% олійного насіння, м'яса, м'ясних та молочних продуктів. Це спричиняє не лише соціальні та економічні збитки, а й екологічні, оскільки надмірне виробництво їжі призводить до надмірного використання природних ресурсів, включаючи землю, воду та паливо, а розкладання продуктів на звалищах супроводжується викидами метану та вуглекислого газу. Тому мінімізація кількості харчових відходів є важливим та актуальним завданням з точки зору безпеки, захисту навколишнього середовища і використання ресурсів. Необхідність відповідального споживання та розумного зменшення відходів останнім часом активно обговорюється в суспільному просторі багатьох країн світу.

Відходи утворюються вздовж усього харчового ланцюга: під час первинного виробництва накопичуються сільськогосподарські залишки; під час вторинного виробництва – промислові залишки сировини, що обробляється; на етапі споживання – надлишки їжі. Тому заходи, спрямовані на раціональне використання і максимальну переробку ресурсів, потрібно розробляти та застосовувати на кожній з ланок. Наразі все більше корпорацій, до яких відносяться виробники продуктів харчування, компанії з управління харчовими продуктами, готельні мережі та ресторани, заявляють про намір вдвічі скоротити втрати і відходи харчових продуктів до 2030 року і тим самим знизити тиск на планету. Задля зменшення харчових відходів пропонуються наступні рішення:

- зменшення обсягів виробництва страв та харчових продуктів;
- пожертвування надлишків невикористаної їжі в продовольчі банки та притулки;
- перенаправлення харчових залишків фермерам для годування тварин;